

SELETUSKIRI

Maaeluministri määruse „Tunnustatud tootjarühma põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 ja § 82 lõike 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013*) artikli 17 lõike 1 punkti b alusel.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu programmiperiood 2014–2020, mille kaudu on Eestil Euroopa Liidu liikmesriigina võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa Euroopa Liidu maaelu arengu toetuste eelarvest.

Maaelu arengu toetusi antakse “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. a rakendusotsusega, millega kiidetakse heaks Eesti maaelu arengu programmile Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist toetuse andmine.

Arengukava meetmete olukorrajelduses tuuakse välja, et põllumajandustootjate ja nende ühistute aktiivsus tootmisahela järgmisele astmele liikumisel, so. oma toodetele lisandväärtuse andmisel, on seni olnud liialt madal. Valdav osa tegutsevatest ühistutest tegeleb oma liikmete toodangu vahendamisega, kuid töötlemisega tegelevad vaid üksikud ühistud. See on tihti seotud töötlemisega alustamiseks vajalike investeeringute suure mahu ja ühistu võimetusega selliste investeeringute rahastamiseks vahendeid leida. Tootjarühmadele mõeldud töötlemise ja turustamise investeeringutoetuse eesmärgiks on ühistegevuse soodustamine töötlemise etapis, et selle kaudu tõsta omavaheline koostöö järgmisele tasandile, sest põllumajandussaaduste töötlemine on üheks võimaluseks, kuidas tootjad saavad parandada enda positsioone toidutarneahelas.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Maaeluministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna turu arendamise büroo juhtaja Aleksander Vukkert (625 6288, aleksander.vukkert@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee).

Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna (625 6539, marion.saarna@agri.ee).

Keeleliselt toimetas eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 19 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 4 “Investeeringud materiaalsesse varasse” tegevuse liigi “Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks” raames antava tunnustatud tootjarühma põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise

investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord, toetuse saamise täpsemad nõuded taotlejale ja toetatavale tegevusele, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise, sealhulgas enne kulutuste tegemist toetuse väljamaksmise kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse kui riigiabi õiguslik alus. Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade toomist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti. Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1—78), kohaselt kuulub ka regionaalabi riigiabi liikide hulka. Nimetatud määruse artiklis 13 on sätestatud regionaalabi mõiste ulatus ja artiklis 14 sätestatakse tingimused, mille kohaselt regionaalabi meetmed on aluslepingu artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobivad ja vabastatakse ELTL artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamisest.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 3 lõikes 1 on sätestatud, et toetuse taotleja võib olla Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 88 alusel ja korras tunnustatud tootjarühm, kes on komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 tähenduses kas mikro-, väikese, keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja (edaspidi *taotleja*).

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artiklis 2 on sätestatud, et mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi *VKE*) kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, kellel on vähem kui 250 töötajat ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. VKEde kategoorias loetakse väikeseks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot.

VKEde kategoorias loetakse mikroettevõtjaks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Suurettevõtjad on ettevõtjad, kes ei vasta määruse 651/2014 I lisa sätestatud VKE kriteeriumitele ning antud määruse tähenduses loetakse suurettevõtjaks ettevõtjat, kellel oli taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal vähem kui 750 töötajat (koos partner ja sidusettevõtjatega) ja kelle müügitulu nimetatud majandusaastal oli väiksem kui 200 miljonit eurot.

Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhindutakse ka Euroopa Komisjoni soovitusel 2006/361/EÜ (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36).

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt peavad taotleja taotluse esitamise aastale eelnevad majandusaasta aruanded olema taotluse esitamise ajal äriregistrist kättesaadavad. Majandusaasta aruandeid kasutatakse finantsnäitajate koondhinnangu arvutamiseks majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli abil. Selleks, et saada adekvaatset tulemust, peab sisestama taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kolme majandusaasta aruanded. Kui taotleja on tegutsenud vähem kui kolm majandusaastat, peavad äriregistrist olema kättesaadavad tema tegutsenud aastate majandusaasta aruanded.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt ei tohi taotleja olla raskustes olev ettevõtja.

Raskustes oleva ettevõtja mõiste on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 18, mille kohaselt on raskustes oleval ettevõtjal vähemalt üks järgmistest tunnustest:

„a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist.” Piiratud vastutusega äriühinguks loetakse osäühing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135), ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221);

„b) äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.”;

„c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.” Maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutatus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest;

„d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava” – seni ei ole ühelegi Eestis toiduainetööstuse valdkonnas tegelevale ettevõtjale antud ei päästmis- ega ümberkorraldusabi. Ettevõtjatele määratud abid, sh päästmis- ja ümberkorralduseks antud abid, on leitavad Euroopa Komisjoni veebilehelt <http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>;

„e) ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul: 1) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja 2) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0.”

Lisaks hindab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) ettevõtja mittevastavust raskustes oleva ettevõtja kriteeriumile majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli abil, mille on Maaeluministeriumi tellimusel välja töötanud AS PricewaterhouseCoopers Advisors.

Mudeli abil hinnatakse ühingu või isiku majanduslikku jätkusuutlikkust tuleviku suhtes ehk seda, kas tänased ühingu või isiku finantsnäitajad viitavad võimalikule maksevõimetusele järgneva kolme aasta (alates viimasest täispikast majandusaastast) perspektiivis.

Kolme aasta perspektiiv on valitud eelkõige tulenevalt asjaolust, et lühema perioodi jooksul väheneb mudeli praktiline kasutusvõimekus ning pikema perioodi puhul kasvab määramatuse osakaal.

Ühingu või isiku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli parameetrite leidmiseks on kasutatud regressioonanalüüsi, mille tegemiseks kasutati äriregistri andmebaasi toiduainetööstuste erinevaid majandusnäitajaid. Juurde vaadati ka sektori pankrotti läinud ühingute finantsandmeid.

Koondanalüüsina arvatati eelneva kahe andmebaasi põhjal suhtarvude referentsväärtused riskitasemete määramiseks, mis on hindamise mudeli aluseks.

Finantsnäitajate koondhinnang lisas 1 toodud mudelil peab olema vähemalt 0,6155.

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-I õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 3 lõige 5 sätestab, et taotleja peab täitma loomakaitseseaduses, tarbijakaitseseaduses, väetiseseaduses, jäätmeseaduses, toiduseaduses ja söödaseaduses kehtestatud nõudeid. Riigikohtu otsuse nr 3-3-1-85-14 valguses on täpsustatud, milliste väär- ja kuritegude toimepanemise korral ei vasta taotleja nõuetele.

Näiteks loomakaitseseaduse 2. peatükis on sätestatud loomapidamisnõuded ning 5. peatükis looma kaitse tapmisel ja hukkamisel. Paragrahvides 66¹, 66² ja 66⁶ on sätestatud, et kui rikutakse loomapidamisnõudeid, pannakse toime looma suhtes lubamatu tegu või rikutakse tapmise või hukkamise kohta esitatavaid nõudeid, siis kohaldatakse vastavalt karistust. Kuna see on olulise tähtsusega hindamaks, kas taotleja on usaldusväärne ning otseses puutumuses toiduainevaldkonnaga, on vajalik, et taotleja neid nõudeid järgiks.

Tarbijakaitseseaduse §-de 45, 46, 47 ja 47¹ kohaselt ei tohi taotleja kasutada ebaausaid kauplemisvõtteid. Samuti ei tohi rikkuda kauba müügi või teenuse osutamise suhtes kehtestatud nõudeid. Väetiseseaduse § 37 kohaselt ei tohi taotleja rikkuda väetise kohta esitatud nõudeid ega väetist mittenõuetekohaselt käidelda. Lisaks peab taotleja täitma jäätmeseaduse kohaselt jäätmete tekke vältimise ja jäätmekäitlemise nõudeid. Toiduseadusest tulenevalt peab taotleja täitma toidu käitlemisega seotud nõudeid ning söödaseaduse kohaselt sööda märgistamise ja käitlemise nõudeid või söötmise kohta kehtestatud nõudeid.

Nimetatud õigusaktid reguleerivad otseselt toiduainetööstuse valdkonna toimimist ja seoses sellega, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada sellised ettevõtjad, kes on täitnud toiduainetööstuse ja sellega seotud valdkondade õigusaktide nõudeid ning suutnud vastavalt nendele õigusaktidele oma tegevust korraldada.

Eelnõu § 3 lõige 6 kehtestab piirangud toetuse taotlemisele, kui sama kulu kohta on toetust saadud riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Piirangu eesmärk on vältida investeeringuobjekti topeltrahastamist erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) (edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013) artikli 30 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 3 lõige 7 kehtestab, et kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on

tagasimaksmisele kuulunud summa tähtjal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 3 lõike 8 kohaselt ei saa toetust taotleja, kelle suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot.

Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

PRIA kontrollib taotleja või toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 3 lõige 9 sätestab, et kui taotlejal on toiduseaduse või söödaseaduse alusel nõutud tegevusluba, siis peab tal olema Veterinaar- ja Toiduameti (edaspidi VTA) õiend, kavandatava investeeringuobjekti investeeringujärgse nõuetekohasuse kohta.

Eelnõu § 3 lõike 10 kohaselt peab taotlejal olema kaasomaniku kirjalik nõusolek, kui investeeringuobjekt, mille kohta toetust taotletakse, asub kaasomandis oleval maal. Antud nõudega tagatakse, et kaasomanik on andnud omapoolse nõusoleku kaasomandis oleva maa kasutamiseks ning seda on võimalik tõendada. Näiteks sõlmitakse notariaalne kasutuskorra leping või mõni muu leping.

Eelnõu § 3 lõike 11 kohaselt peab taotlejal olema kaasomaniku kirjalik nõusolek, kui seade, mille kohta toetust taotletakse, paigaldatakse kaasomandis olevas ehitises tagamaks, et ka kaasomanik või kaasomanikud on teadlikud, mis eesmärgil ehitist kasutatakse. See maandab riski, et toetuse saaja ei saa hiljem kasutada vajalikku hoonet sihtotstarbeliselt.

Eelnõu §-s 4 on sätestatud tegevused, mille kohta võib toetust taotleda.

Eelnõu § 4 lõikes 1 punktis 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisaga hõlmatud või hõlmamata toodete töötlemiseks, turustamiseks või nende toodete töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku seadme ostmiseks. Kui tegemist on seadmega, mille kohta on ehitusseadustiku kohaselt nõutav ehitusluba, siis peab see olema olemas.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 11 sätestatu kohaselt on põllumajandustooted nimetatud määruse mõistes aluslepingu I lisas loetletud tooted, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. a määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas loetletud kalandus- ja vesiviljelustooted. Sama komisjoni määruse artikli 2 punkti 10 kohaselt on põllumajandustoodete töötlemine põllumajandustoodete mis tahes töötlemine, mille saadus on samuti põllumajandustoode, välja arvatud põllumajandusettevõttes toimuv selline tegevus, mis on vajalik loomse või taimse saaduse esmamüügiks ettevalmistamiseks, ning artikli 2 punkti 8 kohaselt on põllumajandustoodete turustamine toodete omamine või väljapanek, mille eesmärk on müük, müügiks pakkumine, tarnimine või mis tahes muu turustamise viis, välja arvatud esmatootja esmamüük edasimüüjatele või töötlejatele, ja mis tahes tegevus, millega toodet esmamüügiks ette valmistatakse; esmatootja-poolset lõpptarbijale müümist käsitatakse turustamisena, kui see toimub selleks ettenähtud kohas.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib toetust taotleda Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisaga hõlmatud või hõlmatud toodete töötlemiseks, turustamiseks või nende toodete töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku ehitise ehitamiseks.

Määruse tähenduses käsitatakse ehitamisena: 1) ehitise püstitamist, 2) ehitise rajamist, 3) ehitise rekonstrueerimist, 4) ehitise paigaldamist.

Ehitustegevuse korral toetuse taotlemiseks vajalikud dokumendid on loetletud ehitusseadustiku §-s 11 (ehitamisele esitatavad nõuded).

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse, et investering peab vastama alginvesteeringu nõuetele. Alginvesteeringu tähendus on toodud määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 49:

a) investering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses uue ettevõtte asutamisega, olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisega, ettevõtte toodangu mitmekesistamisega toodetega, mida ei ole veel ettevõttes toodetud, või olemasoleva ettevõtte kogu tootmisprotsessi täieliku ümberkorraldamisega, või

b) vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud, ja seda ostab müüjaga mitteseotud investor ning tegemist ei ole üksnes ettevõtja aktsiate omandamisega.

Seega peab ettevõtja taotletava toetusega tõendama, et tema kavandatav investering täidab vähemalt ühte eespool loetletud tingimust (nt panustab olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisse). Alginvesteeringu mõned tingimused on selgitatud ka määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõikes 7 (tootmisprotsessi täielik ümberkorraldamine, ettevõtte toodangu mitmekesistamine).

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et alkoholi töötlemise korral toetatakse üksnes puuvilja- ja marjaveini, põllumajandusliku päritoluga etüülalkoholi ning õlle valmistamist.

Eelnõu § 4 lõike 4 punkti 1 kohaselt peab ehitise kohta olema ehitusluba või ehitusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusteatis peab olema kohaliku omavalitsus üksuse poolt kinnitatud.

Eelnõu § 4 lõike 4 punktis 2 sätestatakse, et investeeringuobjekt ja selle alune maa peavad olema taotleja omandis või peab maale olema taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates kui taotleja on mikro- või väikeettevõtja ning viieks aastaks kui taotleja on keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja. Investeeringu tegemise järel peab ehitise olema abisaaja omandis.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et kui investeeringuobjektiks on seade, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, peab ehitise olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud kasutusvaldus või peab olema sõlmitud kirjalik üüri- või rendileping vähemalt kolmeks aastaks arvestades kui taotleja on mikro- või väikeettevõtja ning viieks aastaks kui taotleja on keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 4 lõigetega 4 ja 5 tagatakse, et investeeringuobjekti saaks kasutada sihipäraselt nii selle soetamise või ehitamise ajal kui ka vähemalt viie aasta jooksul viimasest toetusosa väljamaksmisest arvates.

Eelnõu § 4 lõikes 6 on sätestatud, et kavandatava investeeringu tegemist ei või alustada varem ning sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Siduvate kohustuste all on mõeldud, et taotlejal ei ole enne taotluse esitamist võetud siduvaid lepingulisi kohustusi, sest see on vastuolus ergutava mõju põhimõttega.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetatava tegevuse abikõlbliku kulu arvestamise alused.

Eelnõu § 5 lõigetes 1–3 on sätestatud, et toetatava tegevuse abikõlbliku kulu moodustab seadme puhul hinnapakumusel väljatoodud maksumus ja ehitise puhul ehitise ehitamise maksumus ning abikõlbliku investeeringuobjekti tähistamiseks tehtav kulu. Kui seadme kasutamine eeldab seadme müüja või paigaldaja poolset esialgset tutvustust või väljaõpet, siis ka need kulud on abikõlblikud.

Investeeringuobjekti abikõlbliku maksumuse alusel arvestatakse taotlejale makstav toetuse suurus, võttes arvesse eelnõu §-s 8 sätestatud toetusmäärasid.

Abikõlblik on ka liisingumakse, kuid sellisel juhul peab liisinguobjekt olema toetuse saaja omandis hiljemalt viie aasta pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates, kuid mitte hiljem kui 31.12.2023. Liisingu puhul kohaldatakse kapitalirendilepingut, kuna selline nõue tuleneb määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõike 6 punktist b, mis ütleb, et seadmete või masinate rentimise korral peab rentimine toimuma kapitalirendi vormis ning rendileping peab sisaldama abisaaja kohustust osta vara lepingu lõppedes välja.

Eelnõu § 5 lõike 4 kohaselt loetakse abikõlblike kulude hulka ka eelnõu § 4 lõikes 1 punktis 2 nimetatud toetava tegevuse puhul ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujäreelvalve kulud.

Eelnõu § 5 lõikes 5 on sätted käibemakse abikõlblikkuse osas. Käibemaks on abikõlblik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt.

Eelnõu § 5 lõike 6 kohaselt peavad kõik abikõlblikud kulud olema mõistlikud, selged ja üksikasjalikult kirjeldatud ning taotleja peab tagama kasutatava raha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud mitteabikõlblikud kulud.

Näiteks on mitteabikõlblikud veovahendi ja selle haagise otsmise kulud, välja arvatud veovahendile paigaldatava sellise seadme ostmise kulud, mille eripära tuleneb taotleja töödeldavast tootest. Seega on toetatavad nii statsionaarse kui ka mobiilse töötlemisseadme ostmise kulud, kuid mobiilse töötlemisseadme vedamiseks mõeldud veovahendi kulud on mitteabikõlblikud.

Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud seadme paigaldamise ja seadistamisega, siis ei ole ka need kulud abikõlblikud.

Liisingu puhul peab objekt olema toetuse saaja omandis hiljemalt viie aasta pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates, kuid mitte hiljem kui 31.12.2023. See tähtaeg on põhjendatud asjaoluga, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013,

millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469) (edaspidi *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes nr 1303/2013*), artikli 65 punkti 2 kohaselt on abikõlblikud vaid programmiperioodil tehtud kulud.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded investeeringuobjekti hinnapakumuse kohta.

Hinnapakumuse peab sisaldama taotleja ja hinnapakkuja nime, hinnapakkuja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning kavandatava investeeringuobjekti või tegevuse käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust.

Väljavalitud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse ja investeeringuobjekti eest tasutava hinnaga. Taotleja peab valitud hinnapakumust põhjendama.

Hinnapakumusel peab iga tegevuse ja investeeringuobjekti hind olema eraldi välja toodud.

Juhul kui investeeringuobjekt ei vasta esialgselt saadud hinnapakumustele, peab ettevõtja võtma uuesti kolm võrreldavat hinnapakumust ja tegema nende seast valiku, mille alusel hakkab toetatavat tegevust ellu viima.

Taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik või aktsionär ei tohi omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse ega nõukokku. Samuti ei tohi hinnapakkujad olla omavahel seotud. Nimetatud piirangutega püütakse vältida taotleja ja hinnapakkuja ning hinnapakkujate omavahelist seotusest tingitud kokkuleppe tehinguid ja sellest tulenevat ebatervet konkurentsikeskkonda. Samuti ei tohi hinnapakkuja olla seotud taotleja liikmetega, et vältida huvide konflikti tekkimist hankeprotsessis. Huvide konflikt on vähemalt olukord, kus hankija või tema nimel tegutseva isiku töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud hanke ettevalmistamisse või läbiviimisse või kes võib muul moel mõjutada selle hanke tulemust, on otseselt või kaudselt finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklike huvisid, mida võib käsitleda tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena.

Kui toetust taotletakse § 4 lõike 1 punktis 2 nimetatud investeeringu tarbeks, siis peab taotleja esitama ehitustegevuse eelarve lisas 2 toodud vormil ning ehitise hinnapakumuse lisas 3 toodud vormil iga ehitise kohta eraldi. Ehitistega seotud vormid töötati välja eesmärgiga tagada esitatavate dokumentide parem võrreldavus.

Eelnõu § 8 sätestab toetuste määra ja suuruse.

Eelnõu § 8 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud, kuidas arvestatakse toetuse määra ja kui suure osa investeeringu maksumusest võib toetus moodustada.

Euroopa Komisjon kiitis 21.05.2014 heaks Eesti regionaalabi kaardi aastateks 2014–2020, mis hakkas kehtima alates 01.07.2014. Regionaalabi kaardi moodustavad liikmesriigi need piirkonnad, kus on vastavalt „[Regionaalabi suunistele aastateks 2014–2020](#)“ lubatud anda regionaalabi (riigiabi regionaalarenguks), ning regionaalabi maksimaalsed osakaalud ettevõtjate kohta. Eesti regionaalabi kaardi järgi on kogu Eesti territoorium abikõlblik, abi osakaal on suurettevõtjale abi andmisel 25 protsenti, keskmise suurusega ettevõtjale abi andmise korral 35 protsenti ja väikeettevõtjale abi andmise korral 45 protsenti projekti abikõlblikest kuludest.

Kui regionaalabi kaardi alusel saab mikro- ja väikeettevõtjate abi osakaal moodustada 45 protsenti projekti abikõlblikest kuludest, siis selle määruse alusel on nimetatud ettevõtjate abi osakaalu vähendatud 40 protsendini abikõlblikest kuludest. 45 protsendise määraga toetatakse ainult neid taotlejaid, kes on mikro- ja väikeettevõtjaid, kellel on mahetunnustus ning kelle

investeeringu eesmärgiks on mahepõllumundustoodete töötlemine, turustamine või töötlemine ja turustamine. Lisaks toetatakse 45 protsendise toetuse määraga neid taotlejaid, kes on mikro- või väikeettevõtjad ning kelle investeeringu eesmärk on edendada puu- ja köögivilja või põllumajandusloomade turustamist.

Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhindutakse komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisas sätestatud kriteeriumitest.

Eelnõu § 8 lõikes 3 on sätestatud, et kui taotleja on saanud sama investeeringuobjekti kohta tagastatavat riigiabi või muud Euroopa Liidu abi või vähese tähtsusega abi, ei tohi toetuse suurus koos nimetatud abiga ületada mikro- ja väikeettevõtjal 45 protsenti, keskmise suurusega ettevõtjal 35 protsenti ja suurettevõtjal 25 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Sealjuures tuleb arvestada komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 8 sätestatud kumuleerimise reeglitega ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 11 sätestatud nõudeid, mille kohaselt üks ja seesama kuluartikkel ei tohi saada toetust erinevatest liidu vahenditest.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta kokku kuni kaks miljonit eurot arengukava programmiperioodi (2014–2020) jooksul.

Eelnõu § 8 lõike 5 kohaselt on maksimaalne võimalik toetuse summa ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate kohta kaks miljonit eurot. Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad loetakse üheks taotlejaks. Näiteks kui ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb abi 1 miljoni euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti miljon eurot, siis täidavad nad maksimaalse kahe miljoni euro suuruse toetuse nõude, kuna konkurentsiseaduse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne kahe miljoni euro suurune toetus.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on tegutsevad ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Lõikes 5 sätestatu eesmärk on vältida ebatervet konkurentsikeskkonda ning hajutada toetust ühtlasemalt enama arvu ettevõtjate vahel.

Eelnõu §-s 9 on sätestatud taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt esitab taotleja toetuse saamiseks kirjalikult paberil või elektrooniliselt selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le avalduse ning selles esitatud andmeid ja hindamiskriteeriumite täitmist tõendavad dokumendid. Pärast taotlusvooru tähtaja lõppu esitatud dokumente arvesse ei võeta.

Eelnõu § 9 lõige 2 sätestab, et lisaks esitab taotleja PRIA-le elektrooniliselt Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus avalduse, ehitustegevuse hinnapakumuse ja eelarve vormid. Loetletud vormid avaldatakse PRIA veebilehel.

Eelnõu § 9 lõikes 3 sätestatakse, et PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse vormi ja avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 9 lõikes 4 on sätestatud, et PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 9 lõike 5 kohaselt võib iga taotleja ettenähtud tähtajal, see tähendab iga taotlusvooru ajal, esitada vaid ühe taotluse, mille alusel võib toetust taotleda mitme investeringuobjekti kohta.

Eelnõu § 9 lõikes 6 sätestatakse, et avalduse allkirjastab taotleja ise või tema esindusõigust omav isik elektrooniliselt esitatava taotluse puhul digitaalallkirjaga või paberil esitatava taotluse puhul omakäeliselt. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 115 lõike 1 kohaselt võib tehingu teha ka esindaja kaudu. Esindaja tehtud tehing kehtib esindatava suhtes, kui esindaja tegi tehingu esindatava nimel ja esindajal oli tehingu tegemiseks esindusõigus, selleks peab taotleja esindaja esitama seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja.

Eelnõu §-s 10 on sätestatud taotluse sisunõuded.

Lõikes 1 on täpsustatud andmeid, mis peavad avalduses sisalduma. Selle punktis 4 nõutakse andmeid alginvesteeringu nõude täitmise kohta. Nõue, et tehtav investeering peab vastama alginvesteeringu tingimustele, tuleneb komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktist 49. Seega peab ettevõtja taotletava toetusega tõendama, et tema kavandatav investeering täidab vähemalt ühte alginvesteeringu tingimust (nt panustab olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisse). Alginvesteeringu mõned tingimused on selgitatud ka määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõikes 7 (tootmisprotsessi täielik ümberkorraldamine, ettevõtte toodangu mitmekesistamine).

Punkti 6 kohaselt peab taotleja välja tooma, kas investeeringuobjekt soetatakse liisingulepingu alusel. Sellekohane teave on vajalik, kuna liisingu kasutamisega kaasnevad toetuse saajale teised kohustused.

Seega peab avaldus sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruse tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks. Asjakohaseid dokumente nõutakse ka majandusliku jätkusuutlikkuse tõestamiseks.

Taotleja esitab vajaduse korral kuue kuu finantsnäitajad, mis on vajalikud eelnõu § 3 lõikes 3 nimetatud koondd hinnangu arvutamiseks. Vajaduse all mõeldakse olukorda, kui taotlusvooru alguspäeva seisuga on taotleja majandusaasta kestnud vähemalt kuus kuud, sest selle perioodi jooksul saab ettevõtja majanduslikust olukorrast adekvaatsema ülevaate.

Kui taotlejal on toiduseaduse või söödaseaduse alusel nõutud tegevusluba, siis esitab ta PRIA-le VTA õiendi selle kohta, et kavandatav investeering vastab kehtestatud nõuetele. Tegevusloaga ettevõtted on toodud VTA koduleheküljel <https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/toitKaitlemisettevotedparing> ning <https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/kaitlemisettevotedparing>.

Kui investeeringu tegemine eeldab keskkonnamõju hindamist, siis kohaldatakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse sätteid. Keskkonnamõju hindamine tuleb teostada juhul, kui esinevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 3 sätestatud asjaolud. Sellisel juhul esitab taotleja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 7 nimetatud tegevusloa.

Lõikes 10 on nimetatud hindamiskriteeriumite täitmist tõendavad dokumendid. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on täpsustatud, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist.

Eelnõu §-des 11 ja 12 on selgitatud taotluse vastuvõtmise ja kontrollimise protseduuri.

PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, toetatava tegevuse ja investeringuobjekti vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele.

Taotleja ja taotlus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele, kui kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, ei esine Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõikes 4 viidatud või nimetatud asjaolusid ning on täidetud kõik eelnõus sätestatud nõuded.

Kui kõigi taotluste rahastamise summa ületab toetuse jaoks ettenähtud vahendeid, siis kontrollib PRIA taotluse nõuetele vastavust üksnes nende taotluste puhul, mis kuuluksid rahuldamisele hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestuse kohaselt, sest selline praktika aitab kaasa halduskoormuse vähenemisele.

Taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt kootöö Maksu- ja Tolliametiga).

Eelnõu §-s 13 on sätestatud taotluste hindamise kriteeriumid ja hindamise kord.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse nõuetele vastavaid taotlusi toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel.

Taotluste hindamise ja taotluste paremusjärjestuse koostamise ettepaneku tegemiseks moodustab PRIA nõuandva pädevusega hindamiskomisjoni ja võib selles kaasata ka eksperte. Hindamiskomisjon vaatab taotlused läbi ja teeb ettepanekuid määruse lisas 4 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Hindamiskomisjon võib anda taotlejale või tema esindusõigust omavale isikule võimaluse taotlust kaitsta, mille käigus on võimalik taotlusesse kirjapanud selgitada. Ettepanekute põhjal koostab PRIA taotluste paremusjärjestuse.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Võrdse hindepunktide summaga taotluste puhul eelistatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 3 punkti 9 alusel taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem. Kui ka taotletavad toetussummad on võrdsed, siis eelistatakse taotlejat, kellel oli taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal väiksem müügitulu. Eelnevate taotlusvoorude parktika on näidanud, et tekib olukordi, kus taotlused saavad ühepalju punkte ning ka taotletavad toetussummad on ühesugused, mistõttu on tekkinud vajadus kehtestada lisakriteerium, mis võimaldaks selliseid olukordi lahendada. Sellises olukorras eelistatakse taotlejat, kellel on väiksem müügitulu, kuna eeldatakse, et toetuse ergutav mõju on nimetatud taotleja puhul suurem.

Eelnõu §-s 14 on sätestatud taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 3 alusel.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 14 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 14 lõike 3 kohaselt peab toetuse taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa olema vähemalt 20 punkti lõplikust hindepunktide summast. Taotlusi, mis nimetatud künnist ei ületa, ei rahuldata. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumide miinimumnõuetele.

Eelnõu § 14 lõige 4 kehtestab, et taotlus vastab nõuetele, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, arengukavas ja määruuses sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 14 lõike 5 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse seletuskirjas Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohta esitatud seletuse kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et ta ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumite alusel või kui taotluses esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

Eelnõu § 14 lõikega 6 reguleeritakse olukorrad, kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõikes 6 sätestatakse, et maaelu arengu toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib toetuse summat vähendada tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta maaelu arengu toetuse taotluste paremusjärjestust, kui paremusjärjestus on moodustatud enne toetuse summa vähendamist.

Eelnõu § 14 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 100 tööpäeva jooksul taotluse esitamise tähtpäevast arvates. Konkurentsiseaduse § 34² (grupierandiga hõlmatud riigiabi) lõike 2¹ kohaselt on PRIA kohustatud otsuses märkima, et antav abi on grupierandiga hõlmatud riigiabi Euroopa Komisjoni grupierandi määruse (EL) nr 651/2014 tähenduses.

Eelnõu §-s 15 on sätestatud toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt teeb toetuse saaja kahe aasta jooksul PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates investeeringu ning esitab investeeringu tegemist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse, et kui investeeringuobjekt ostetakse liisingulepingu alusel, peab toetuse saaja tegevuse ellu viima ja esitama selle tegemist tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta viie aasta jooksul PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu § 15 lõike 3 punktide 1 ja 2 kohaselt on toetuse saaja kohustatud toetuse eest soetatud investeeringuobjekti võtma sihtotstarbeliselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest ning seda säilitama ja sihipäraselt kasutama vähemalt kolme aasta jooksul PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates kui taotleja on mikro- või väikeettevõtja ning viis aastat kui taotleja on keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja. Nimetatud nõue kehtib ka liisingulepingu alusel soetatud investeeringuobjekti puhul hoolimata asjaolust, et toetuse saaja võib liisingumakseid teha viie aasta jooksul PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates (kuid mitte hiljem kui 2023. aasta 31. detsembrini).

Määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 71 punkt 1 ütleb ka seda, et sihtotstarbelise kasutuse aeg algab toetuse saajale tehtud lõppmaksest.

Samuti on toetuse saaja kohustatud saadud toetusraha mittesihipärase kasutamise korral PRIA nõudmisel tagasi maksma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 111 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas juhul, kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt, sealhulgas valikumenetluse korras valitud toetuse saajalt, osaliselt või täielikult tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1306/2013 ning teistes Euroopa Liidu asjakohastes määrustes sätestatud alustel ja tähtaegadel.

Eelnõu § 15 lõike 3 punktide 3 ja 4 kohaselt peab toetuse saaja tagama toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja kulude abikõlblikkuse ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja muid toetuse saamisega seotud kontrole ning osutama selleks igakülgset abi.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 kohaselt lükatakse toetuse taotlus või maksetaotlus tagasi, kui toetuse saaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli tegemist, välja arvatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude korral.

Eelnõu § 15 lõike 3 punktide 5 ja 6 kohaselt peab toetuse saaja esitama toetuse kasutamise seotud seireks vajalikku teavet ja säilitama toetusega seotud dokumente vähemalt viis aastat PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates.

Eelnõu § 15 lõikes 4 sätestatakse, et hiljemalt viimaste investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamise ajal peab olema ehitusregistris olemas ehitise kasutusluba või kasutusteatis. Ehitise kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitis või selle osa vastab ehitise kohta ettenähtud nõuetele ja seda võib kasutada vastavalt kavandatud kasutamise otstarbele. Kasutusluba või kasutusteatis võimaldab tagada, et investeeringuobjekti hakatakse sihtotstarbeliselt kasutama.

Eelnõu § 15 lõike 5 kohaselt ei tohi toetuse saajal olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Samuti ei tohi toetuse saaja suhtes olla algatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti.

Eelnõu § 15 lõikes 6 on sätestatud, et kui kavandatava investeeringu eesmärgiks on mahepõllumajanduslike toodete töötlemine, turustamine või töötlemine ja turustamine, siis peab toetuse taotleja ettevõtte olema mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud ja hiljemalt üks aasta pärast toetuse viimase väljamakse saamist on ta toetatud tegevuse tulemusel hakanud mahepõllumajandustoodet turustama. Kui toetuse saaja ei ole täitnud eespool nimetatud nõudeid, on PRIA-l õigus nõuda toetusraha Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 111 lõikest 1 tulenevalt kas osaliselt või täielikult tagasi.

Eelnõu §-s 16 on sätestatud investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamine. Taotleja esitab oma andmed investeeringu tegemist tõendavate dokumentide kohta PRIA koostatud maksetaotluse vormil. Asjakohane vorm avaldatakse PRIA veebilehel. Toetuse väljamaksmise aluseks on taotleja esitatav kuludeklaratsioon ning arve, kauba saamist, makse tegemist ning töö tegemist või kauba üleandmist ja vastuvõtmist tõendavad dokumendid.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 60 lõike 4 kohaselt tõendatakse toetuse saajate tehtud makseid arvete ja maksmist tõendavate dokumentidega. Kui seda ei ole võimalik teha, tõendatakse makse tegemist samaväärse juriidilise jõuga dokumendiga.

Liisingulepinguga ostetud investeeringuobjekti puhul esitab toetuse saaja maksetaotluse esmakordse esitamise korral või liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisingulepingu, liisingueseme üleandmise akti, maksegraafiku ära kirja ja selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirja, kellelt liisinguandja ostis liisingueseme. Maksetaotluse igakordse esitamise korral esitab toetuse saaja liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve või arve-saatelehe ära kirja, samuti nimetatud arve või arve-saatelehe ära kirjal märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava arvelduskonto väljavõtte või maksekorralduse ära kirja või väljatrüki.

Lõikes 7 öeldakse, et investeeringu tegemist tõendavaid dokumente saab ühe taotluse kohta esitada kokku kuni 20 korda, hoolimata asjaolust, et liisingulepingu alusel võis toetuse saaja esitada tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta viie aasta jooksul (kokku 20 korda) ning muul viisil investeeringuobjekti soetamise korral kuni kaheksas osas kahe aasta jooksul.

Kui ühe taotluse alusel taotletakse toetust nii liisinguga kui ka muul viisil soetatava investeeringuobjekti kohta, siis peab toetuse saaja arvestama, et kokku ei või ta esitada üle 20 maksetaotluse. Näiteks kui toetuse saaja ehitab hoone ning kasutab liisingut, et soetada

seadmeid, ning kui hoone ehituse eest on esitatud juba kaheksa maksetaotlust, siis tohib ta esitada veel ainult 12 maksetaotlust, millega tõendada liisingulepingu osamaksete tasumist.

Eelnõu §-s 17 on sätestatud toetuse maksmine ja toetuse maksmisest keeldumine.

Toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja üksnes siis, kui toetuse saaja on tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. Otsuse toetuse maksmise kohta teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole või liisingu korral toetuse saaja nimetatud liisinguandja arvelduskontole kolme kuu jooksul nõuetekohaste dokumentide saamise päevast arvates. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel tehakse toetuse maksmisest keeldumise otsus 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklitest 63 ja 64 võib toetuse saaja nõuetele mittevastavuse või kohustuste täitmata jätmise korral määrata sektoripõhiste õigusaktidega halduskaristusi, milleks võib olla muu hulgas näiteks toetussumma vähendamine. On võimalik kohaldada ka toetuse peatamist, kui võib eeldada, et toetuse saaja mittevastavuse mõistliku aja jooksul kõrvaldab. Viidatud määruse artikli 64 lõike 2 kohaselt halduskaristust ei kohaldata, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumite, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatu jõud. Täpsem regulatsioon seoses toetuse maksmise peatamisega on toodud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuste ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas, artiklis 36.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 82 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib riigieelarvelistest vahenditest maksta välja toetuse pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Nimetatud rahastamisviisi ei kohaldata liisingulepinguga soetatava vara puhul. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 82 lõike 7 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud summas;
- 4) ta on varem maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutanud sihipäraselt ja tähtaegselt.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud investeeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa.

Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne maaelu arengu toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentide kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne maaelu arengu toetuse maksmise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb maaelu arengu toetuse maksmise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärust, ning kannab maaelu arengu toetuse maksmise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest arvates asjakohase teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte).

Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist või nõuda maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui esitatud kuludokumentid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged..

Eelnõu § 19 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud

dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini. Nimetatud nõue vastab määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 12 sätestatud kohustustele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013, komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013, komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktidega saab tutvuda internetis Euroopa Liidu õigusaktide andmebaasis aadressil <http://europa.eu.int/eur-lex>.

4. Eelnõu mõjud

Arengukava raames välja töötatud määrus aitab kaasa jaekaubandusele suunatud kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise osakaalu suurendamisele, mis tagab turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülidele. Kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise efektiivsuse tõstmine suurendab nende toodete konkurentsivõimet lisaks siseturule ka välisurul.

Omatoodetud põllumajandustoodete ühisturustamisega on võimalik saavutada kasumi teenimiseks vajalik mastaabiefekt, tagada pidev kaubapakkumine ja arendada välja äritehingute sõlmimiseks vajalik pädevus nii koduturul kui ka välisurul.

Määrus aitab kaasa ühise töötlemise alustamisele, mis põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas veelgi parandaks, tegevusvaldkondade mitmekesistamisele ning töökohtade loomise hõlbustamisele.

5. Eelnõu rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja eelnõu rakendamise eeldatavad tulud

Tunnustatud tootjarühma põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetust rahastatakse 83% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 17% ulatuses Eesti Vabariigi riigieelarvest. Arengukava meetme „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks” kogueelarve on 69 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 83% (57,27 miljonit eurot) ja Eesti Vabariigi kaasfinantseering 17% (11,73 miljonit eurot). Alameetme „Tunnustatud tootjarühmade põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord“ eelarve on 8,94 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 83% (7,42 miljonit eurot) ja Eesti Vabariigi kaasfinantseering 17% (1,52 miljonit eurot). Väljatoodud meetme eelarves ei ole arvestatud finantsinstrumentide vahenditega.

6. Eelnõu jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise

infosüsteemi EIS kaudu. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot
Kantsler